

INSTITUCINIS REGIONO VALDYSENOS LYČIŲ LYGYBĖS DISKURSAS

LINUTĖ KRAUJUTAITYTĖ¹, TOMA JURKEVIČIŪTĖ²

Klaipėdos universitetas (Lietuva)

ANOTACIJA

Straipsnyje regiono valdysenos diskursas analizuojamas lyčių lygybės aspektu. Dėmesys sutelkiamas ties Klaipėdos regiono valdysenos atveju. Sąlygos yra specifiniai gyvenimo ir kalbėjimo būdai. Kokie yra šie būdai? Siekiama ne tik atskleisti esamas sąlygas, bet ir plėtoti lyčių lygybei palankią atmosferą, gaivinti žinomas istorijas, tai padeda suvokti reiškinį, įgalina veikti tiek regionų valdysenos, tiek ir lyčių lygybės srityse. Kol tebėra aktualus lyčių lygybės valdysenos institucijose klausimas, jis vis iš naujo prisimenamas ir svarstomas, siekiant pažangos. Straipsnyje aptariama postmodernioji polifoniška diskursyvaus tyrimo metodologija, eksplikuojama mokslinė diskusija lyčių lygybės užtikrinimo valdysenos institucijoje tema, paminėtos regionų valdysenos organizacinės institucijos, siekiant supažindinti su kontekstu, kuriame vyko Klaipėdos RV atvejo tyrimas: apklausa raštu ir žodžiu (interviu), aptartos apklausos procedūros ir rezultatai. Apklausų duomenys ir išvados papildo viešąjį diskursą naujomis žiniomis apie RV lyčių lygybės lokalitetą, t. y. lokalaus konteksto lyčių lygybės diskurso sąlygas.

PAGRINDINIAI ŽODŽIAI: *regiono valdysena, diskurso metodologija, lyčių lygybė, žmogaus teisės, Klaipėdos regionas.*

JEL KLASIFIKACIJA: D02; D63; D78; Q01; R59.

Įvadas

Regionas yra unikalus kompleksinis darinys, istoriškai susiformavęs dėl įvairių gamtinių, socialinių ir kultūros sistemų, apibrėžtų sutartinių integruotų ribų (Česonis, 2012: 16). Šiame darbe *regionu* laikoma Vyriausybės išskirta apskrities teritorija, sudaryta iš kelių bendras ribas turinčių savivaldybių, kuriose įgyvendinama nacionalinė regioninė politika, vykdoma regiono valdysenos veikla. Šiuo metu Lietuvos teritorija suskirstyta į 10 apskričių ir 60 savivaldybių. Mūsų dėmesys straipsnyje sutelkiamas ties Klaipėdos apskritimi, kurios teritorijoje yra septynios savivaldybės: Klaipėdos miesto, Neringos, Palangos miesto, Klaipėdos rajono, Kretingos rajono, Skuodo rajono ir Šilutės rajono. Nacionalinė regionų politika – tai valstybės ir savivaldybių institucijų bei kitų subjektų tikslinė veikla, kuria daromas skirtingas poveikis regionų socialinei ir ekonominei plėtrai, siekiama mažinti socialinius ir ekonominius skirtumus tarp regionų ir pačiuose regionuose, skatinti visoje valstybės teritorijoje tolygią ir tvarią plėtrą (LR Regioninės plėtros įstatymas, 2013, I dalies 2 str.). Regiono plėtros veiklas koordinuoja instituciniai valdysenos dariniai.

Regiono valdysena (RV) – tai institucijų darbuotojų, piliečių ir gyventojų tikslingos pastangos veikti tarpjurisdikcinėje mikro-, mezo- ir makroerdvėje (žr., pvz., Enderlein, Wälti, Zürn, 2011; Jäger, Köhler, 2008; Stein, Turkewitsch, 2010). Regionų valdysena apima įvairius veikėjus iš viešojo ir privataus sektoriaus,

¹ Linutė Kraujutaitytė – Klaipėdos universiteto Socialinių mokslų fakulteto Viešojo administravimo ir teisės katedros profesorė. Moksliniai interesai: regionų valdysena, tyrimų metodologija, diskursai.

El. paštas: juskevic9@yahoo.com

² Toma Jurkevičiūtė – Klaipėdos universiteto Socialinių mokslų fakulteto Viešojo administravimo ir teisės katedros magistrė. Moksliniai interesai: viešojo administravimo teorija ir praktika.

El. paštas: tomajurkeviciute@gmail.com

vietos bendruomenių ir pilietinių organizacijų. Nors valstybėje RV dalyvių vertybės gali būti skirtingos, juos visus vienija bendras regiono darnaus vystymosi siekis, regionų sanglaudos interesas. Regionų valdysenos specialistai telkia žmones ir materialiuosius išteklius, koordinuoja skirtingų interesų klausimo svarstymus, kurie nukreipti į regiono problemų sprendimą. Nors demokratinėje valstybėje regionai tai gali atlikti skirtingai, bendroji jų valdysenos specialisto priedermė – įvertinti regiono galimybes plėtoti konkrečioje situacijoje esant konkrečioms sąlygoms ir integruoti politines bei pilietines pastangas, siekiant įveikti sunkumus ir įgyvendinti regiono aplinkai ir žmonių gerovei reikšmingus sanglaudos tikslus.

Tradiciskai, *socialinės lyčių lygybės* siekiama bandant didinti sanglaudą tarp vyrų ir moterų galimybių dalyvauti valdžios, verslo ir nevyriausybinėse organizacijose, turėti lygias galimybes gauti išsimokslinimą, darbą, vienodą atlyginimą, naudotis viešosiomis paslaugomis, kurios atitinka specifinius poreikius, vienodai pasiskirstyti gėrybėmis. Socialinė sanglauda – visuomenės procesai skirti mažinti skirtumus, užtikrinti visų jos narių gerovę, išvengti susiskaldymo.

Šiame straipsnyje regiono valdysenos diskursas analizuojamas lyčių lygybės aspektu. Straipsnio objektas – lyčių lygybės diskurso sąlygos regiono valdysenos srityje. Lytis darbe suprantama socialiai: tai yra nuolat konstruojami ir perkonstruojami socialiniai vaidmenys, kurių išmokstame ir kurie skirtingose kultūrose yra skirtingi. Socialinės lyčių lygybės sąlygos yra specifiniai gyvenimo ir kalbėjimo būdai, kuriuos vartodami, be viso kito, realizuojame ir lyčių vaidmenis. Kokie yra šie būdai?

Darbo tikslas – ne tik atskleisti esamas sąlygas, bet ir plėtoti lyčių lygybei palankią atmosferą, gaivinti žinomų istorijų atmintį, kuri įgalina ieškoti priemonių tam, kas turi būti Lietuvoje bendrai nuveikta tiek regionų valdysenos, tiek ir lyčių lygybės srityse. Sutelkė dėmesį ties lyčių lygybės sąlygomis, tęsiame socialinio teisingumo ir lygybės valdžios institucijose bei valdžios institucijų pareigų, užtikrinant socialinį lyčių teisingumą, klausimų svarstymą. Darbą sudaro tradiciniai penki mokslinio pozityvaus kalbėjimo skyriai.

Pirmame skyriuje aptariama postmodernioji polifoniška diskursyvaus tyrimo metodologija, antrame skyriuje eksplikuojama mokslinė diskusija lyčių lygybės užtikrinimo valdysenos institucijoje tema, trečiasis skyrius skirtas aptarti regionų valdysenos organizacines institucijas, siekiant supažindinti su kontekstu, kuriame vyko Klaipėdos RV atvejo tyrimas: apklausa raštu ir žodžiu (interviu). Apklausos procedūros aptariamos ketvirtame skyriuje, paskutiniame – aptariami apklausos rezultatai, galiausiai pateikiamos darbo išvados. Apklausų duomenys ir išvados papildoma viešąjį diskursą naujomis žiniomis apie lyčių lygybės lokalitetą, t. y. lokalaus konteksto lyčių lygybės diskurso sąlygas. Jas žinodami galime geriau suprasti institucinę lyčių lygybės situaciją ir numatyti priemones, kaip ją tobulinti. *Institucija* – tai normos (taisyklės), vertybės, didieji žaidėjai arba tiesiog veikėjai. Todėl institucinę RV diskurso sąvoką siejame su kalbėjimu apie normas, vertybes ir veikėjus, kurie susiję su lyčių lygybe. Bandydami susipažinti ne tik su Klaipėdos RV, bet ir su platesne lyčių lygybės aspekto RV tyrimų aplinka, analizuojame šias temas:

1. Diskurso tyrimas.
2. Lyčių lygybės mokslinis diskursas.
3. Tyrimo kontekstas: regionų valdysenos institucijos.
4. Atvejo tyrimas: apklausos procedūros.
5. Tyrimo rezultatai: Klaipėdos RV valdininkų diskursai.

1. Diskurso tyrimas

Diskurso sąvoką vartojame turėdami omenyje kalbėjimo, diskusijos, dialogo, istorijos ir naratyvo pasakojimo veiklas. Diskursas yra procesas, kai vienas kalba kiti klauso ir girdi, kas kalbama. Be to, diskurso idėja yra ne tik daugiareikšmė, bet ir polifoniška: diskursą konstruoja daug veikėjų, jie naudoja skirtingus konstravimo instrumentus ir kontekstus. Šiame darbe *diskurso* terminą vartojame keliuose kalbiniuose kontekstuose, todėl naudojame ir šiuos kontekstus atitinkančias reikšmes. Pirmiausia diskursas – tai kolektyvinio mąstymo ir kalbėjimo procesas. S. Thiel (2014: 109) patikslina, kad diskursas yra bendras mąstymo ir *kalbėjimo* apie ką nors būdas. Mes kalbėsime apie lyčių lygybės diskursą, kurį sukonstravome kartu su tyrimo dalyviais – RV valdininkais 2015 metų lapkričio ir gruodžio mėnesiais, taikydami dokumentų studi-

jas, apklausą raštu ir interviu. Interviu dalyviai pasakojo istorijas apie tai, kaip jie supranta lyčių lygybę ir jos konstravimo sąlygas, esamas Klaipėdos regiono valdysenos (RV) struktūrose. Trečioji diskurso samprata susijusi su tradiciniu refleksijos ir diskutavimo būdu: nors socialinė aplinka, požiūris į ją ir mokslinio tyrimo metodologijos sparčiai keičiasi [kinta institucijos], lyčių lygybės diskursas RV yra apie tradicijas, kurias aptikome tyrinėdami RV valdininkų istorijas.

Ketvirtas diskursas vartojamas reikšti ypatingas gyvenimo sąlygas, kurioms esant, konstruojame regionų valdysenos praktikas, dažnai *status quo* palaikančias lyčių lygybės sąlygas. Galiausiai diskursas mums – tai analitinis instrumentas, kurį derindami su tirštos naracijos metodu, darbe atskleidžiame ne tik savo, kitų mokslininkų, bet ir RV valdininkų pasakojimus. Tiršta naracija yra mišrus, polifoniškas ir lankstus kalbėjimas. Jį taikydami aktyviname ir eksplikuojame tik ribotą temos supratimo variantų skaičių, papasakojame lyčių lygybės sampratą, kurių niekas neatpažįsta kaip istorijų ir viešai, kol kas atsisakoma iš jų performuoti naujas socialines struktūras, t. y. kitokias institucijas – veikėjus, normas ir vertybes. Tiršta naracija – ne chronologinis įvykių perpasakojimas apie tai, kad kažkas kažką pasakoja, kad kažkada kažkas nutiko. Tai ir ne interviu ar apklausos transkripto perrašymas, ir ne skripto schema ar kalbėtojų minčių atspindys. Veikiau tai yra ritualizuotas mąstymas ir kalbėjimas, vienu metu ir skriptas, ir schema, ir jos interpretacija. Tiršta naracija – tai paskiri žmogiškosios patirties fragmentai iš institucionalizuotos praktikos, susiję su iliuzija, kad naratyvai gali būti perpasakojami visiems suprantamai, tiksliai bei vienareikšmiškai ir gali padėti atskleisti trumpas dar nepapasakotas istorijas, kaip lokalias teorijas, vienos iš jų gali visiškai nesiderinti su tradicine sisteminė ir struktūralistine logika ir gali rodyti kalbėjimą ne tik pagal temas sistemoje, bet ir sąmoningus išsisteminius kasdienius klaidžiojimus, labai nepatogius ir nepriimtinius dominuojančioms sistemoms, nes klaidžiojimų neįmanoma sukontroliuoti. M. Hyvärinen daug tiksliau klaidžioja po tirštos naracijos lauką ir išplėtotai paaiškina šio metodo analitines taisykles (2008: 450). Tiršta naracija – tai laisvas, kartu ir turiniginis, pagal balsų įvairovę struktūruotas pasakojimas arba kalbėjimas.

Štai ši darbe taikoma diskurso metodologija, kuri, daugelio mokslininkų nuomone, leidžia racionaliai kalbėti apie lyčių lygybės sąlygas, kurios susijusios su diskursyvia regionų valdysena (žr., pvz., Hyvärinen, 2008; Janks, 1997; Thiel, 2014; Van Dijk, 1981; Zubilina, 2009). Pavyzdžiui, H. Janks (1997) pabrėžia, kad tyrinėdami diskursus galime atrasti tyrimo gairių, kurios reikšmingos tolesniems tyrimams, galime sukonstruoti naujų duomenų, hipotezių ir klausimų. Šiame kontekste mums kol kas rūpi duomenys ir galimas jų apibendrinimas, sietinas su lyčių lygybės diskursyviomis sąlygomis regionų valdysenos institucijoje.

2. Lyčių lygybės mokslinis diskursas

Kokios yra lyčių lygybės formos ir problemos? Ką svarbu apie jas žinoti? Ką pabrėžia Lietuvos mokslininkės ir mokslininkai? Šio skyriaus diskursas sukonstruotas atsitiktinai renkantis idėjas iš Lietuvos mokslinėje viešojoje erdvėje vykstančių XXI amžiaus diskusijų mums rūpimais klausimais. Siekta sužinoti, į ką svarbu sutelkti dėmesį, kai kalbame apie socialinę teisingumą ir socialinę lyčių lygybę viešojo administravimo kontekste. Šį diskusijos formavimo metodą socialiniuose moksluose vadiname racionalių duomenų apmąstymu = racionaliąja refleksija, kuri įgalina per įžvalgą plėtoti pokalbį, atskleidžiant suvoktą jo variantą. Kita nuostata – inkrementinis problemos sprendimas ir tarpinstitucinė kooperacija, kuri, anot S. F. Borins (2011), leidžia konstruktyviai su-reikšminti ir įprasminti viešąjį kalbėjimą. Ką sureikšminome?

Galime kalbėti apie įvairias lygybės formas, bet gana dažnai mokslininkai skiria formalią ir socialinę lygybę (žr., pvz., Žalimienė, Lazutka, Skučienė, Aidukaitė, Kazakevičiūtė, Navickė, Ivaškaitė-Tamošiūnė, 2011). Formali lygybė siejama su visų asmenų lygybe prieš įstatymą, o socialinės lygybės formulė – teisingas institucinis pasidalijimas našta ir nauda, apie pastarąją sprendžiame pagal pasiskirstymo rezultatus. Mums įdomu, kaip lyčių lygybę supranta RV formuotojai – didieji žaidėjai, kas jiems yra lyčių lygybė ir kokias jie supranta esant institucines lyčių lygybės sąlygas: veikėjus, vertybes ir normas. Mums rūpi šalia mūsų gyvenantys žmonės ir jų pozicijos. Lyčių lygybės diskursas mums įdomus ne todėl, kad viešojo administravimo ir RV mokslo srityje šia tema

vis dar mažai kas domisi, lyčių lygybė Lietuvoje kol kas dar nėra masinis judėjimas, bet todėl, kad gyvename šiame regione ir mums svarbi jo žmonių pozicija: mes norime juos išgirsti, mums rūpi jų pozicija. Tyrinėdami diskursus galime dalintis patirtimi ir vieni iš kitų mokytis, todėl galime laisvai plėtoti mums ir tyrimo dalyviams reikšmingus diskursus, o atsižvelgę į institucines jų sąlygas, galime visiems priimtina linkme keisti ir pačią institucinę praktiką. Galime imtis darbo sąžiningai skirstytis viešosiomis gėrybėmis, keisdami veikėjus, vertybes ir normas nepažeisdami lygybės ir teisingumo principų. Reikia tyrinėti diskursus, kad suprastume ir situaciją, ir poziciją.

Reikšmingai sanglaudos ir lyčių lygybės tema Lietuvoje diskutuoja R. Ališauskienė ir G. Purvaneckienė (2009), A. Guogis (2009), B. Gruževskis ir I. Blažienė (2012), E. Krinickienė (2014), L. Liukinevičienė (2005), N. Mažeikienė (2012), I. Kiaušienė (2013), I. Matonytė ir O. Mejerė (2010), M. A. Pavilionienė (2010), O. G. Rakauskienė, E. Chlivickas, E. Bikas, V. Lisauskaitė, (2007), V. Šidlauskienė (2009; 2005), M. Taljūnaitė (2005), A. Tereškinas, I. Dryžaitė (2009), A. Žukauskaitė (2010), A. Žvinklienė (2009; 2013) ir daugelis kitų. Visi autoriai pabrėžia, kad lyčių lygybės situacija šiandienos Lietuvoje yra labai problemiška. L. Okunevičiūtė-Neveauskienė (2011: 118) papildoma: lyčių lygybės temos aktualumą rodo vien jau Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos (LGKT) gaunami skundai, kurių metams bėgant vis daugėja ir tarp kurių daugiausia yra susijusių su lyčių diskriminacija.

E. Krinickienė (2014), N. Mažeikienė (2012) ir A. M. Pavilionienė (2010) atkreipia dėmesį į tai, kad vyrai ir moterys dirba ne skirtingose srityse, visuomenė moterims ir vyrams priskiria skirtingus vaidmenis, iš vyrų tikimasi profesinių kompetencijų ir nevaržomos saviraiškos viešajame gyvenime, tuo tarpu moterims tenka privati šeimos sritis. Namų ruoša, vaikų auklėjimas, ligonių ir pagyvenusių šeimos narių priežiūra bei slauga, kaip tvirtina N. Mažeikienė (2012), pabrėždama, kad tai nuo seno, tradiciškai buvo laikoma moterų veikla privačioje erdvėje, namuose ir šeimoje. Vieni šios srities darbai atliekami už dyką, kiti – mažai apmokami, taigi finansiškai mažai vertinami. Tačiau tai gali reikšti, kad apskritai sritis, kurioje dirba moterys, suvokiama kaip mažesnė vertybė, lyginant su sritimis, kuriose dirba vyrai. Vyrų socialiniai vaidmenys – aukštinami, o moterų – žeminami. Kodėl?

Šis stereotipas, kaip sako E. Krinickienė (2014: 17), perduodamas iš kartos į kartą. Tai, anot J. Reingardės (2014), užprogramuota problema. Be to, tai tendencingas androcentrinio nusistatymo lyties atžvilgiu palikimas. Visi, kurie šiandien priima sprendimus, augo patriarchalinėje visuomenėje, pabrėžia J. Reingardė, ši visuomenė šiandien dar mažai kvestionuojama ir mažai suprantama: „Kai svarstomi sprendimai, reformos, lyties aspektas net neegzistuoja – į amžiaus, etniškumo kriterijus dar atsižvelgiama, bet moterų situacija net netampa diskusijų objektu, nes manoma, kad vyrai ir moterys patiria tas pačias problemas. Taip, yra bendrų problemų, bet kad politiniai sprendimai turėtų realią naudą žmonėms, reikėtų žvelgti į visuomenėje egzistuojančius skirtumus jautriau“ (Reingardė, 2014: 2).

Anot M. A. Pavilionienės (2010), dėl to moterys iki šiol nepakankamai dalyvauja politikoje, ten, kur priimami sprendimai. Jų talentas ir gebėjimai švaistomi ir nesudaroma sąlygų prasmingai jais naudotis visuomenės labui. Moterys diskriminuojamos ne tik valstybės, verslo ir bažnyčios valdžios, bet ir darbo rinkoje, šeimoje. R. Ališauskienė (2009) ir V. Šidlauskienė (2009) išvelgia moterų politinio dalyvavimo problemą. Vis dėlto, kaip pastebi L. Okunevičiūtė-Neveauskienė (2011: 123), „2008 m. Europos Komisija priėmė Komisijos Komunikatą Europos Parlamentui, Tarybai, Europos Ekonominių ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui Nediskriminavimas ir lygios galimybės: atnaujintas įsipareigojimas {SEC(2008)2172} (KOM (2008) 420 galutinis), kuria-me lygioms galimybėms stiprinti numatyta ne tik plėtoti teisinę sistemą, bet ir naudoti įvairias politikos priemones, tokias kaip nediskriminavimo ir lyčių lygybės aspekto integravimas į kitas sritis, visuomenės informuotumo didinimas, duomenų apie diskriminaciją rinkimas, pozityvūs veiksmai, dialogo apie nediskriminavimą ir lygias galimybes plėtojimas“.

Deja, anot B. Gruževskio ir I. Blažienės (2012: 11), Lietuvoje socialinio dialogo tradicijos silpnos, pagal profesinių sąjungų lygį Lietuva užima vieną paskutiniųjų vietų. I. Matonytė ir O. Mejerė, cituodamos L. Irigaray (1985) žodžius, išreiškia įsitikinimą, kad „politikoje atsiranda galimybių moterims, bet jos dalinės, lokališkos; jos tėra esamos valdžios nuolaidos, bet ne naujų vertybių įtvirtinimas“ (Matonytė, Mejerė, 2011: 1). E. Krinickienė (2014), L. Liukinevičienė (2005) ir M. Taljūnaitė (2005), atlikusios nuoseklias studijas, pagrįstai tvirtina, kad formaliai lyčių lygybė Lietuvoje įteisinta, sukurti ir įdiegti lyčių lygybės sąlygas gerinantys instituciniai Seimo Vyriausybės, akademiniai ir visuomeniniai mechanizmai: veikia diskriminaciją draudžiantys ir lygias teises užtikrinantys įstatymai, įvairios šių įstatymų įgyvendinimą palaikančios valstybės organizacijos (kontrolierius, tarnybos, ministerijų tinklai, komisijos, NVO, tyrimų ir veiklos programos, projektai), Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymas (1998) ir jo pakeitimai įpareigoja šalies ministerijas, savivaldybes ir kitas valdymo bei valdžios institucijas rengti ir įgyvendinti programas bei priemones, kurios gali padėti užtikrinti lygias vyrų ir moterų galimybes – žmogaus teises, keisti visuomenės nuostatą, kad viena lytis – pranašesnė, tačiau reali faktinė situacija arba išsaugo androcentrinį *status quo*, arba gerėja labai lėtai.

Tai byloja ne tik vyrų ir moterų skundai, kuriuos gauna LGK tarnyba, bet ir statistiniai duomenys, asmeninės vyrų ir moterų patirtys, gaudžios diskriminuojamų žmonių istorijos, kurių apstu žiniasklaidoje. Kartais net nustembame: gal dėl to, kad didžioji dalis sveikų vyrų visą gyvenimą naudojami privilegijuotųjų pozicija to net nejausdami, jie net neskatinti formuoti poreikio rūpintis kitais, bendruomenės gyvenimu. Turbūt, todėl, kaip pabrėžia Europos lyčių lygybės instituto darbuotojai (EIGE, 2015: 150), segregacija gali būti srityje yra rimta ES problema, o lygus moterų ir vyrų atstovavimas valdžios institucijose – rimtas iššūkis ES šalims.

R. Ališauskienė (2009) šias mintis papildė teiginiu, kad moterų dalyvavimo politikoje skaičiai kinta lėtai ir tai nulemta patriarchalinės ideologijos, kuri daugiau ar mažiau persunkia visas visuomenės gyvenimo sritis, priskiria vyrams viešąją, o moterims privačią (namų) sritis ir stereotipizuoja lyčių vaidmenis. V. Šidlauskienė (2009) teigia, kad moterų politinį dalyvavimą lemia šalies politinė kultūra, tradicijos, visuomenėje gajūs požiūriai į lyčių vaidmenis, pačių moterų nuomonė apie savo galimybes realizuoti politikoje ar atstovauti tam tikrus lūkesčius reiškiančiai socialinei grupei. Mums įdomu, kokia yra ši kultūra Klaipėdos regiono valdysenos srityje? Kokių patriarchato ideologijos pėdsakų galima išvelgti šioje kultūroje?

I. Kiaušienės (2013) teigimu, kalbėdami apie lyčių lygybės nuostatų įgyvendinimą, neturėtume pamiršti ir darnaus vystymosi koncepcijos, nes lyčių lygybė prisideda prie ekonominio augimo ir tvarios plėtros, apie kurią detalai rašo R. Čiegis, R. Zeleniūtė (2008). A. Tereškinas ir I. Dryžaitė (2009) primena, kad siekiant darnumo tikslų, būtina kreipti dėmesį tiek į moterų, tiek į vyrų problemas, į santykius tarp vyrų ir moterų privačiame ir viešame visuomenės gyvenime. Mokslininkai pritaria daugialypei lyties sampratai, kuri apima amžiaus, rasės, tautybės, sveikatos, kilmės, ekonominio, socialinio statuso ir kitas pozicijas. Juk skirtingai gali patirti diskriminaciją jaunos moterys ir pensininkai vyrai. Nepaisant to, visuomenėje kol kas moters ir vyro statusas naudingesnis antriešiams, nors ir ne visiems.

Lyčių lygybės srityje atliekami tyrimai atskleidė: nors moterims ir vyrams daugiau ar mažiau, bet apylygiai prieinamos sveikatos apsaugos ir švietimo paslaugos, lygios moterų galimybes mažėja, pradėjus kalbėti apie politinių ar ekonominių sprendimų priėmimo sritis (žr. Jankauskaitė, 2004; Žvinklienė, 2013). Vidutiniškai tik kas ketvirtas nacionalinių parlamentų ir vyriausybių narys ES yra moteris. Panaši situacija šiuo metu yra ir Lietuvos Respublikos Seime, savivaldybių tarybose, regionų valdysenos institucijose. Perspektyvioje demokratinėje visuomenėje sprendimų priėmimo procesuose turės dalyvauti abiejų lyčių atstovai paritetu pagrįsdais. Šiuo metu nei Lietuvos, nei Klaipėdos regione šios nuostatos dar nesilaikoma. Siekdami spręsti problemą lokaliai, pirmiausia turime išsiaiškinti jos sąlygas. Todėl šiame darbe jas ir siekiame atskleisti. Mat, kaip pabrėžia E. Krinickienė, panašiai teigia ir O. G. Rakauskienė, E. Chlivickas, E. Bikas, V. Lisauskaitė (2007),

„[š]iandien požiūris į lyčių problemas tampa atskiro žmogaus ir visos šalies kultūros lygio *civilizavimo* rodikliu“ (Krinickienė, 2014: 17).

Nors viešojo gyvenimo organizacijos nuolat kitaip struktūrizuojasi ir visuomenė atsisako modernybės, didžiųjų problemų, kurios susijusios su didžiais sprendimais; politinis gyvenimas ir dalyvavimas keičiasi, plačiau visuomenei nelabai rūpi didieji lyčių lygybės klausimai, mokslas suprantamas tik kaip vienas iš daugelio žinojimo būdų, mes vis dėlto manome, kad moksliniai *įrodymai* yra svarbu, reikia suprasti, ką apie lyčių lygybę mąsto valdžios vairą turintys žmonės. Nors vienu metu plėtojame tikrovę ir diskursus, bet ir diskursai rašomi už pinigus. Todėl mokslininkai aiškinasi, kaip iš tiesų gali būti. Be to, moterims svarbu ir jų autentiškas naratyvas. Moterys gali lokalizuoti savo diskursus, kartu jais dalintis su globaliomis visuomenėmis. Kol kas rimtai nediskutuojama, kaip spręsti lyčių nelygybės klausimą. Visuomenėje susiformavo tokie lyčių santykiai, kad mums vis dar sunku kalbėti apie šią problemą. Sunku suprasti, kad lokalūs diskursai tiek pat svarbūs, kaip ir globalūs, o mažieji diskursai lygiai tiek pat migloti, prieštaringi ir kasdieniai, kaip ir didieji. Apie ką kalbame, tuo ir esame – tik tiek. Bet ir tai, kad ne visi turime galimybių rinktis, apie ką kalbėti, kur ir kuo būti, taip pat yra tiesa.

Politikai privalo rinktis lyčių lygybę, net ir tie, kurie dirba vyriausybėje, kokios partijos politinį diskursą beplėtotų. Jie privalo, nes tai teisėtas demokratiškos visuomenės lūkestis, kuris grindžiamas žmogaus teisėmis. Lyčių lygybė – svarbi tiek dėl socialinio teisingumo, tiek ir siekiant galių pusiausvyros priimančiam sprendimui, kurie lemia visuomenės vertybes ir normas, mūsų gyvenimo ir kalbėjimo sąlygas. Jei norime suprasti sąlygas, kuriose gyvename, turime suprasti diskursus, kuriuos plėtojame iš patirties ir patirdami.

Lyčių lygybės diskursų metodologijos paskirtis – stebėti socialinio konstravimo situaciją, kaip kalbėdami bendraujame, organizuojamės ir socializuojamės. Lokalioje kasdienėje situacijoje pabrėžiame diskursyvių gyvenimo procesus, juos racionaliai apmąstome ir įžvelgiame reikšmingų dalykų. Taigi, galiausiai diskursas yra socialiai konstruojama teorija, per kurios prizmę suprantame ne tik lyčių lygybę, bet ir regionų valdymą institucijas, kurių kontekste tyrinėjome diskurso sąlygas. Kaip leidžia spręsti įvairūs empiriniai tyrimai, diskursas yra vertinga tyrimų metodologija (žr., Alasuutari, Bickman, Brannen, 2008; Van Dijk, 1981; Telešienė, 2005). Ją mūsų dienomis ima taikyti vis daugiau tyrėjų net tokiose tvirtose mokslinių tyrimų srityse, koks Lietuvoje tebėra viešasis administravimas. Diskurso metodologija leidžia individualiai suprasti tekstus, interpretuoti socialinės tikrovės prasmes, apie jas diskutuoti, jas keisti, o patys tyrimai tampa teisėtai pripažinti, kad individualiai modeliuojami, mažiau struktūruotai griežti, bet tiek pat atliekami siekiant patikimų naujų žinių, bet ne individualių, o kolektyviai sąveikaujant konstruojamų per kalbą, žinių, kurios yra bendruomeniškai prasmingos.

Šiems tyrimams plėtotis didžiulės įtakos, be kritiškosios teorijos ir postmodernizmo perspektyvos, turėjo dar ir feminizmas. Feminizmo teroja įgalino sutelkti žmones, kurie pritaria naujai normai, kad moters, kaip ir kitų socialinių grupių žmonių, mąstymas, išgyvenimai, poreikiai, darbai ir interpretacijos yra teisėti, racionalūs ir pagrįsti; reikia protestuoti prieš išsigalėjusią patriarchyto ideologijos sukonstruotą neteisybę kasdieniame gyvenime; mesti iššūkį įvairioms galios struktūroms, kurios įteisina privilegijas visuomenėje ir dėl kurių kenčia tiek vyrai, tiek moterys. Būtent feminizmo teorijos pagrindu sureikšminti socialiniai tyrimai, orientuoti ne tiek į tiesas, kiek į prasmės ir supratimo paieškas, paskatino viešojo administravimo disciplinos plėtotojus atsigręžti į socialinės lyties tematiką.

M. E. Guy ir K. L. Schumacher (2009) įžvelgia istorines moterų indėlio į viešojo administravimo (VA) discipliną ištakas: kai vyrai kūrė VA teorines normas, moterys tvarkė gyvenimą praktiškai ir aprašė patirtį teoriškai. Deja, moteriškas mąstymas buvo per platus, kad tilptų į vyriškojo kanono rėmus. Todėl ilgą laiką moteriškos patirties aprašymai išliko tik bibliotekų lentynose, geriausiai atveju jomis naudojami feministiniai judėjimai. Bet pamažu įvairios tyrimų perspektyvos, kurios ėmė skliti iš vyriškos ir moteriškos minties šaltinių, išplėtė VA kanoną, jį papildydamos rūpini-

mosi, gyvenimo ir prasmės tyrimais. Šią mintį tęsia A. Guogis (2009), pritardamas, kad viešojo administravimo teorijos plėtotė, susijusi su ekonominiu išskaičiavimu, turi būti papildyta dar ir kitomis vertybėmis, tokiomis kaip pilietinis dalyvavimas, demokratija, socialinis teisingumas, aktyvi nevyriausybinė veikla, socialinės atskirties mažinimas ir institucijų veiklos skaidrumas. Visi, nagrinėjantys šias temas Lietuvos viešojo administravimo srityje, savo darbais palaiko šią mintį, taip įprasmindami VA mokslo plėtotę.

Prasmė – derybų objektas. Bandydamos užtikrinti šiame darbe analizuojamų tyrimų validumą, klausėme interviu ir apklausos dalyvių – Klaipėdos regiono valdysenos institucijų valdininkų, ar tai, ką atskleidėme tyrimo metu ir ką mums pavyko užfiksuoti diskursuose, yra tikra, jų požiūriu, ir prasminga jų praktikoje. Šiandien turime tik dviejų tyrimo dalyvių atsakymus, kuriuose nebuvo deramasi dėl prasmų. Veikiau patvirtinta, kad mūsų tyrimas neiškraipo tikrovės, temos aktualios jiems jų konkrečioje praktikoje, surinkti duomenys rodo žinias, kilusias iš diskursų ir reiškiančias dalyviams aktualų kasdienį gyvenimą. Kadangi žinios konstruojamos intersubjektyviai – bendraujant ir bendradarbiaujant kolektyve, būtent taip bandėme sąmoningai, sąveikaujant konstruoti naujų žinių bloką, bendruomenės vertybes ir prasmes, kurios susijusios su lyčių lygybės sąlygomis, bendratėmis jų kontekstui.

3. Tyrimo kontekstas: regionų valdysenos institucijos

Būtina sąlyga siekiant užtikrinti žmogaus teises yra lyčių lygybė. Jei moterys diskriminuojamos, reiškia jos yra menkinamos, žeminamos, ribojamos jų teisės, kitiems teikiamos privilegijos. S. Vidrinskaitė (2004: 107) primena įstatymo nuostatą, kad diskriminacija yra menkinimas, niekinimas, žeminimas, teisių ir galimybių ribojimas, privilegijų teikimas. Lygybė yra socialinio teisingumo pagrindas. Socialiai teisinga situacija visuomenėje, organizacijoje arba bendruomenėje yra ta, kai visos socialinės grupės sąžiningai pariteto pagrindais išnaudoja galimybes ir įveikia kliūtis. Vyraujant nelygybei, vieni naudojami privilegijomis (pvz., valdžioje, versle, moksle, kt.), kitiems tenka įveikti kliūtis ir nepatogumus. Tai reiškia, kad žmonės, kuriems reikia įveikti kliūtis, diskriminuojami, jie patiria žalą (žr., Žalimienė ir kt., 2011; Lazutka, Navickė, 2010 ir kt.). Socialinį teisingumą visuomenėje užtikriname, vienodai pasiskirstę našta ir išlaidomis. Našta reiškiasi per mokesčius, nauda – per galimybes ir atlygį. Kokios yra moterų galimybės Lietuvoje dalyvauti regionų valdysenos institucijose?

Remiantis Lietuvos Respublikos Regioninės plėtros įstatymo Nr. VIII-1889 pakeitimo įstatymu, Lietuvoje regionų valdysenos institucijų sąrašą sudaro Vyriausybė, Vidaus reikalų ministerija, Nacionalinė regioninės plėtros taryba, regionų plėtros tarybos, savivaldybių tarybos ir jų vykdomosios institucijos (2014, V dalies 12–17 str.). Šios institucijos kuria nacionalinę regioninę politiką, atlieka kitas su šia veikla susijusias funkcijas. Valstybinėje moterų ir vyrų lygių galimybių 2015–2021 metų programoje nurodomas siekis suderinti moterų ir vyrų dalyvavimą priimant sprendimus ir einant aukščiausias pareigas (Lietuvos Respublikos Vyriausybė, 2015). 2014–2020 metų Europos Sąjungos struktūrinių fondų investicijų veiksmų programoje taip pat nurodytas siekis skatinti savivaldybes imtis veiksmų, kurie užtikrintų lygias moterų ir vyrų galimybes.

Taigi ne be reikalo turime tokius lyčių lygių galimybių programose numatytus gražius siekius, tik ignorojamos aktyvios veiklos priemonės. Pavyzdžiui, 1 lentelėje matome, kad Regionų plėtros taryboje – sprendimų priėmimo institucijoje – dominuoja vyrai. Iš pateiktų duomenų (žr. 1 lentelę) matome, kad 2014 metais net dviejuose iš dešimties regionų plėtros tarybų nebuvo nei vienos moters. Dviejose tarybose moterų buvo mažiau negu dešimt procentų – Klaipėdos (6 %) ir Panevėžio (7 %). Penkiose tarybose, moterų dalis nesiekė nė dvidešimties procentų – Telšių (10 %), Kauno (14 %), Utenos (15 %), Alytaus (17 %) ir Šiaulių (19 %). Didžiausia moterų dalis 2014 metais buvo Vilniaus regiono plėtros taryboje (20 %). Nustatyta, kad 2014 metais nė viename iš dešimties regionų moterų dalis regionų plėtros taryboje nesiekė nė ketvirtadalio. Tokiu

atveju net moterys, kurios dalyvauja priimant sprendimus, yra iš esmės mažai pajėgios daryti reikšmingą įtaką gyvenimui (Ališauskienė, Purvaneckienė, 2009).

1 lentelė. Regionų plėtros tarybų narių pasiskirstymas pagal lytį 2014 m.

Regiono plėtros taryba	Iš viso narių, vnt.	Iš jų vyrų, vnt.	Iš jų moterų, vnt.	Iš jų vyrų %,	Iš jų moterų, %
Alytaus	12	10	2	83 %	17 %
Kauno	22	19	3	86 %	14 %
Klaipėdos	18	17	1	94 %	6 %
Marijampolės	12	12	0	100 %	0 %
Panevėžio	14	13	1	93 %	7 %
Šiaulių	16	13	3	81 %	19 %
Tauragės	9	9	0	100 %	0 %
Telšių	10	9	1	90 %	10 %
Utenos	13	11	2	85 %	15 %
Vilniaus	20	16	4	80 %	20 %

Šaltinis: sudarė darbo autorės, remdamosi Regioninės plėtros departamento prie Vidaus reikalų ministerijos 2014 m. duomenimis.

2 lentelė. Regionų plėtros tarybų narių pasiskirstymas pagal lytį 2015 m.

Regiono plėtros taryba	Iš viso narių, vnt.	Iš jų vyrų, vnt.	Iš jų moterų, vnt.	Iš jų vyrų, %	Iš jų moterų, %
Alytaus	12	12	0	100 %	0 %
Kauno	21	20	1	95 %	5 %
Klaipėdos	17	15	2	88 %	12 %
Marijampolės	13	13	0	100 %	0 %
Panevėžio	14	14	0	100 %	0 %
Šiaulių	16	16	0	100 %	0 %
Tauragės	9	9	0	100 %	0 %
Telšių	10	9	1	90 %	10 %
Utenos	13*	11	2	85 %	15 %
Vilniaus	19	13	6	68 %	32 %

Šaltinis: sudarė darbo autorės, remdamosi Regioninės plėtros departamento prie Vidaus reikalų ministerijos 2015 m. duomenimis; * – nenurodyti tarybos pirmininko pavaduotojo duomenys

2 lentelėje pateikti duomenys po 2015 metais vykusią rinkimų. Išnagrinėję duomenis, pastebime, kad situacija nepagerėjo. Net 5 tarybose iš 10, o tai sudaro 50 %, nėra nė vienos moters (Alytaus, Marijampolės, Panevėžio, Šiaulių ir Tauragės regionai); Kauno regione nepasiekta nė dešimties procentų (5 %); daugiau negu dešimt procentų buvo Klaipėdos (12 %) ir Utenos (15 %) regionuose; daugiau negu ketvirtadalį narių sudarė Vilniaus regionų plėtros tarybos moterys (32 %). Nagrinėdami 2014 ir 2015 metų skirtumus pastebime, kad keturiuose regionuose situacija nepasikeitė. Marijampolės ir Tauragės regionų plėtros taryboje moterų nebuvo nei 2014, nei 2015 metais. Telšiuose ir Utenoje situacija išliko stabili. Kauno plėtros taryboje moterų sumažėjo devyniais procentais. Galime pasidžiaugti, kad bent dviejose regionų plėtros tarybose moterų padaugėjo: Klaipėdos priaugis – šeši procentai, ir Vilniaus priaugis – dvylika procentų. Tačiau nei vienoje iš dešimties tarybų, analizuojant dviejų kadencijų rezultatus, moterys nepasiekė lygaus skaičiaus su vyrais.

3 lentelė. Regionų plėtros tarybų pirmininkų ir pavaduotojų pasiskirstymas pagal lytį 2015 m.

Regiono plėtros taryba	Pirmininkas	Pavaduotojas
Alytaus	vyras	vyras
Kauno	vyras	vyras
Klaipėdos	vyras	vyras
Marijampolės	vyras	vyras
Panevėžio	vyras	vyras
Šiaulių	vyras	vyras
Tauragės	vyras	vyras
Telšių	vyras	vyras
Utenos	vyras	n.d.
Vilniaus	vyras	moteris

Šaltinis: sudarė darbo autorės, remdamosi Regioninės plėtros departamento prie Vidaus reikalų ministerijos 2015 m. duomenimis.

Analizuojant, kam 2015 metais regionų plėtros tarybose suteiktos aukštesnės pareigos (žr. 3 lentelę), nustatyta, kad nė vienoje taryboje nepirmininkauja moterys. Vienintelėje Vilniaus regiono plėtros taryboje pirmininko pavaduotoja paskirta moteris. Taigi į aukštesnes pareigas dažniausiai skiriami vyrai. Siekiant išsiaiškinti, kokios normos, vertybės ir veikėjai pabrėžiami regionų valdysenos veikėjų lyčių lygybės diskursuose, praeitų metų pabaigoje atlikta apklausa žodžiu ir raštu.

4. Atvejo tyrimas: apklausos procedūros

„Lytis kaip simbolių sistema yra pagrindinis kultūrą kuriantis diskursas, kuris ne tik formuoja mūsų patirtis bei savęs kaip vyro ar moters suvokimą, bet ir sąveikauja su kitais diskursais bei juos veikia, taigi konstruoja ir kitus pasaulio aspektus“ (Zubilina, 2009: 139). Lyčių diskurso metu žmonės traktuojami ne tik kaip asmenys, bet ir kaip vyrai bei moterys, tai lemia socialines, politines ir simbolines reprezentacijos pasekmes – požiūrį į veikėjus, normas ir vertybes. Siekdamas jas išsiaiškinti, Klaipėdos regiono valdysenos institucijose 2015 metais lapkritį ir gruodį atlikome dvi apklausas – raštu (interviu) ir žodžiu.

Atliekant interviu, iš anksto numatyti pagrindiniai klausimai, padedantys surinkti duomenis, bet nenumatyti tiriamųjų atsakymai. Šis interviu metodas padeda surinkti išsamesnius, susistemintus duomenis, lyginant su visiškai neformaliu pokalbiu, nestruktūruotu interviu, o pats interviu lieka neformalus, priešingai nei struktūruotas interviu, vyksta pokalbio forma, suteikiama daugiau laisvės keisti klausimus tyrimo metu, atsižvelgiant į interviu eigą. Tyrimo sėkmė priklauso tiek nuo tyrėjų, tiek ir nuo tyrimo dalyvių. Šio metodo privalumas – galima surinkti daug naudingos informacijos, nes pokalbis vyksta gyvai, galima tiriamajam paaiškinti klausimus, jeigu kyla neaiškumų, lanksčiai valdyti interviu, atsižvelgti į respondentų emocines reakcijas (Rupšienė, 2007).

Kadangi tiriamas Klaipėdos regiono atvejis, respondentai pasirinkti pagal darbo vietą: dirbantieji Klaipėdos regiono regioninio valdymo institucijų tarybose. Prieš pradėdant tyrimą, laikantis etikos principų, pirmiausia išsiųsti elektroniniai laišukai miesto merams, kaip savivaldybių tarybų vadovams, siekiant gauti leidimą atlikti tyrimą jų savivaldybėse. Vėliau taikytas patogiosios imties principo. Su respondentais, kurių savivaldybių vadovai neprieštaravo tyrimo atlikimui, susisiekta elektroniniu paštu, tartasi dėl tiesioginio interviu galimybių, tyrimas atliktas su tais, kurie sutiko pasidalinti savo patirtimi. Respondentams taip paaiškintas tyrimo tikslas, kad nekiltų minčių apie galimus atsakymus ir pavyktų išsiaiškinti, kaip jie struktūruoja lyčių lygybės diskursyviąją tikrovę.

Tyrimo dalyviai informuoti, kad jų pateikti duomenys bus anonimiški ir konfidencialūs, bus laikomasi tyrimo etikos principų. Stengtasi, kad respondentai atstovautų skirtingoms savivaldybėms, amžiaus grupėms ir lytims. Tyrimo dalyviai užkoduoti slapyvardžiais. Respondentai, kurie į klausimus atsakė raštu, pavadinti

Mindaugu ir Modestu, o tyrimo dalyviai, su kuriais pavyko atlikti interviu, užkoduoti slapyvardžiais iš R raišės. Iš viso tyrime dalyvavo penkios moterys ir penki vyrai, jų amžius – nuo 30 iki 67 metų. Tyrimo dalyvių išsilavinimo sritys taip pat įvairios – nuo menų iki inžinerijos. Vieni tyrimo dalyviai dirba tik savivaldybių tarybose, kiti išrinkti ir į regionų plėtros tarybą, yra vienos iš savivaldybių meras, merų pavaduotojai. Visoms pareigybėms atstovauja ir vyrai, ir moterys, išskyrus mero, nes regione visi merai – vyrai.

5. Tyrimo rezultatai: Klaipėdos RV valdininkų diskursai

Lyčių lygybė – racionalus siekis. Tad pirmiausia tyrimu atskleista, kaip respondentai supranta lyčių lygybę ir su kuo jiems šis reiškinys asocijuojasi. Nustatyta, kad daugiausia respondentams lyčių lygybė asocijuojasi su lygiomis galimybėmis, sričių neskirstymu į vyriškas ar moteriškas. Tai rodo šie teiginiai:

Lyčių lygybė, tai nesvarbu vyras ar moteris, turėtų turėti lygias teises į darbą, į socialines garantijas, į įvairias politines padėtis visuomenėje (Rovena).

Vienodu šeimoj tiek vyrui, tiek moteriai, pasiskirstymu darbais (Raminta).

Darbe asocijuojas, kad nebūtų kažkokios tai sritys moteriškos, kaip pavyzdžiui socialinė parama, švietimas, kultūra, daugiau tai žiūrima kaip į moteriškas sritis, o sakykim infrastruktūra, ūkis, kaip ir vyriška, aš galvoju, kad tiek vienoj, tiek kitoj srityje, pakankamai sėkmingai gali dirbti tiek vyrai tiek moterys (Raminta).

Visiškai netraktavimas ir neskirstymas žmonių pagal lytį, nelygus lyčių principo taikymas negali būti nei verslo srity, nei politikoj, nei šeimoj (Rimvilė)

Su bendražmogiškaisiais principais, kad negali būti niekas diskriminuojamas, nei pagal rasę, lytį, religiją, ir realų jų įgyvendinimą (Rimantas).

Taigi pabrėžiamos lygios teisės: visi vienodi prieš įstatymą, formaliai visų teisės yra lygios. Vienas respondentas, vyresnio amžiaus vyras (67m.), mano kitaip:

Lygios galimybės, daugeliu atveju, yra mitas, siekiamybė, kurios niekada nebus. Vienu atveju pirmenybę turės vyrai, kitu – moterys ir tai yra natūralu ir teisinga (Modestas).

Nors šiam respondentui lyčių lygybė asocijuojasi ir su pagarba:

Su kultūra ir pagarba, tiek iš vyrų, tiek iš moterų pusės (Modestas).

Kai kuriems respondentams lyčių lygybė asocijuojasi ne tik su lygiomis galimybėmis, bet ir su kompetencija, pagarba:

Su praplėsta kompetencija, su nuomonių įvairove, su lygiom galimybėm (Rimvydas).

Man lyčių lygybė pirmiausia asocijuojasi su pagarba šeimoj (Raminta).

Respondentas, pavadintas Roku, teigė, kad jam lyčių lygybė asocijuojasi su visuotine rinkimų teise. Tai, žinoma, labai svarbu, moterys Lietuvoje rinkimų teisę įgijo 1918 m., priėmus nutarimą leisti moterims ne tik balsuoti, bet ir pačioms dalyvauti rinkimuose (Butkuvienė, 2010: 21). Taigi praėjus beveik šimtmečiui, jau turime aukščiausias šalies vadoves – Lietuvos Respublikos Prezidentę ir Seimo pirmininkę. Taigi šios pareigos prieinamos abiejų lyčių atstovams, tačiau remiantis statistiniais duomenimis, pastebime, kad Klaipėdos regionų valdysenos srityje moterų dirba tik ketvirtadalis.

Lyčių lygybė prisideda prie ekonominio augimo, lyčių lygybės principų įgyvendinimas yra būtina ekonominės ir socialinės gerovės sąlyga. Tai patvirtina ir 43 metų respondentas:

Lyčių lygybė asocijuojasi su ekonomine šalies plėtra. Išsivysčiusiose šalyse lygybė yra natūrali visuomenės plėtros pasekmė (Mindaugas).

Tačiau socialinio natūralumo yra tik tiek, kiek atsinešame stereotipiškai per paveldėtas institucijas. Tai taikliai pabrėžia Rimvilė, atsakydama į klausimą apie moterų galimybes patekti į regiono institucijas:

Tu gali įžvelgti tai, kad gal rinkėjas labiau palaiko vyrišką kandidatą, negu moterišką, nes kiekvienas atėjęs ko gero įsivertina, ai va, moteris turi mažų vaikų, jauna ir aš už ją gal nebalsuosiu, tegul jina būna namuose ir verda sriubą, o vyras, tai jis tas, kur protingas, ir visada kur turi būti priekyje.

Visuomenės tas toks stereotipinis įvaizdis ar mąstymas gali įtakoti rinkimų rezultatus ir patekimą į miesto tarybą (Rimvilė).

Ir Mindaugas mano, kad stereotipai turi įtakos lyčių lygybei:

Yra susiformavusios išankstinės nuostatos apie tariamai skirtingus moterų ir vyrų įgūdžius. Vyrui darbas ir karjera turėtų būti svarbiau nei vaikų priežiūra ar šeimos gyvenimas. Retas vyras nusprendžia išeiti tėvystės atostogų, todėl karjeros galimybės yra didesnės vyriškos lyties atstovams

Respondentai atkreipė dėmesį į tai, kad mūsų visuomenėje vis dar manoma, kad moteris turi rūpintis šeima ir namais, o vyras – siekti karjeros. Modesto teigimu, didelės įtakos nėra, tačiau kaip ir prieš tai minėti respondentai sutinka, kad nėštumas turi įtakos karjeros galimybėms:

Nėštumas, vaikų auginimas, kai kurios psichinės savybės (didesnis jautrumas, ryžto stoka, emociingumas, empatiškumas etc), kurios labai reikšmingos priimant sunkius sprendimus, sprendžiant konfliktus.

Tai, kad vyrų ir moterų savybės yra skirtingos, teigia ir radikalusis feminizmas. Šioje teorijoje išvelgiama skirtumų nauda, manoma, kad heterogeniškumas prisideda prie efektyvumo didinimo, priešingai nei mano Modestas, nes, jo nuomone, didesnis jautrumas ir kitos jo įvardytos savybės, dažniausiai tapatinamos su moterimis, traktuojamos kaip neigiamos dirbant regioninio valdymo srityje. Raminta taip pat sutinka su radikaliojo feminizmo požiūriu, kad heterogeniškumas naudingas, jos nuomone, siekiamybė, kad tarybose būtų bent jau 40 procentų moterų, nes:

Kad ir kaip čia bebūtų, tos moterys emociingiau reaguoja į viską, bet ta pusiausvyra duoda galimybę priimti protingesnį sprendimą (Raminta).

Be to, kai kurie respondentai mano, kad lytis neturi jokios įtakos dirbant regionų valdysenos srityje. Ir vis dėlto moterų regionų institucijose yra labai mažai. Rimvydo požiūriu, dirbti regionų valdysenos srityje moterys turi daugiau galimybių negu versle:

Aš manau, kad iš esmės moterys turi didesnę priėjimą prie viešojo sektoriaus ir politikos, negu prie verslo. Nes versle yra labiau susiklostęs subjektyvumas, o tiek politikoje, tiek viešajame sektoriuje vis tiek yra objektyvūs parametrai, galų gale rinkėjų pusė yra moterys, tai leidžia vis tiek atspindėti tokį objektyvumą, objektyvius dalykus (Rimvydas).

Lietuvoje daugiau nei pusę rinkėjų sudaro moterys, bet, kaip pastebi respondentai, jos vadovaujasi stereotipais, t. y. mano, kad moterys turi rūpintis namais, o ne siekti karjeros, arba kad moterų psichinės savybės netinka dirbti regionų institucijose. Išanalizavus rinkiminę situaciją, kai dar tik kandidatuojiama į tarybas, toliau tikslinga aptarti, kokia situacija lyties aspektu, kai tarybos jau suformuotos, kandidatatai išrinkti. Šiuo klausimu respondentų nuomonės išsiskyrė. Pavyzdžiui, Rimvilės patirtis rodo, kad:

Kad tu negalėtum eiti į vieną ar kitą poziciją, į komitetus, ir stebėtojų tarybas ir panašiai, sakyti, kad vyrai gauna daugiau pozicijų, moterys mažiau, šito nepastebėjau, šito nėra (Rimvilė).

Ramintos, kuri dirba kitoje savivaldybėje, nuomone, lytis turi įtakos komitetų sudarymui:

Pas mus, jeigu žiūrint rajono tarybą, tai iš 25 mes esame 4 moterys, trys esam švietimo komitete ir viena, kadangi yra gydytoja, sveikatos komitete, sveikatos ir socialinių reikalų, tai reiškia čia jums moterys yra tokia sritis, tai jūs čia ir plūkitės, o jau mes vyrai tai ten pasižiūrėsime ūkiškiau (Raminta).

Raminta dirba ir regionų plėtros taryboje, kurioje, ji pažymi, kad yra

...aštuoniolika narių ir mes esame tik dvi moterys. Kai susirenka regionų plėtros taryba, prieš tai būna asociacijos posėdžiai, kuriuose dalyvauja tikrai merai, o merai – tai tik vyrai, tai jau jie būna praktiškai aptarę daugumą klausimų, tai mums, moterims, plėtros taryboj, na, galima, aišku, išsakyti savo nuomonę, bet faktiškai sprendimai jau lieka tokie, kokie buvo aptarti merų lygmenyje, tai valdysenoj, jeigu regionų mastu, aš manau, kad didžiausia įtaka, kadangi vyrų dauguma, vis tik yra vyrų, jie ir priima tuos sprendimus (Raminta).

Nors prieš tai minėta, kad, Rimvilės nuomone, tarybose lytis neturi įtakos skiriamų pozicijų tarybos nariams, tačiau nagrinėjamu klausimu ji mato ir minusų:

Posėdžių metu, bet tai nebūtinai miesto taryboje, gali būti komitetuose ar panašiai, kartais būna toks nesąmoningas poelgis, kai, tarkim, svarstomas koks nors klausimas ir nesvarbu, ar aš pati, ar kokia kita moteris teikia kokį tai pasiūlymą, pastabą, repliką, tai reakcijos nebūna jokios, bet už minutės dviejų, tą pačią pastabą, repliką, pateikia vyras, ir sako: „O, teisingai, Petrai, pasakei, žinai, tu čia labai teisingai galvoji“. Tai gal čia toksai nesąmoningas dar iš senų laikų išlikęs pasąmonėj, kad kur vyras, jį girdim ir matom, jam yra truputėlį lengviau, negu moteriai“ (Rimvilė).

Tačiau Rimvilė pateisina vyrus:

Vyrai to elgesio patys nepastebi, jie iš šeimos gal taip išaugę, čia reikia dar visuomenėj šiek tiek paaugti, jaunojoje kartoje to jau nebebus, ta karta kai pakeis, sovietinės tvarkos išvis turėtų nelikti.

Kitoje savivaldybėje dirbanti Rovena taip pat pastebi Rimvilės minėtą situaciją:

Jeigu organizacijos vadovas vyras ir, jeigu tu, pavyzdžiui, siūlai kažkokią tai kitokią nuomonę, savo poziciją tuo pačiu klausimu, tai yra tekę ne kartą gauti atsakymą arba pakoregavimą, kad ne, čia dabar ne ta vieta. Bet kai kažką panašaus pasako vyras, tada jau gal viskas ir tvarkoj, bet kada nori kažką protingesnio ar kitaip pasakyti moteris, aš kalbu apie save konkrečiai, apie savo asmenį, tai jau traktuojama kaip blogybė, tai vat, tokia situacija (Rovena).

Aišku būna atvejų, kada tu palūžti, ir iš tikrųjų būni pažemintas, jeigu tau yra pasakoma, kad čia ne vietoje ir ne laiku ir kam tau čia kalbėti, nes tau nereikia, nes neturi teisės, vat, tada aš, pavyzdžiui, pasijaučiu labai negerai, nesmagiai ir pažeminta, nes šitie žmonės, kurie vadina save vyrais, bent jau iš tolerantiškumo, etiškumo neturėtų tokių dalykų sakyti, tuo labiau prie kitų žmonių, tai vat, ir pasekmės, tada tu galvoji, ar tu toliau laikysies savo linijos ir savo nuomonę išsakysi, vis dėlto išdrįsi, ar tu galbūt jau ir patylėsi kitą kartą, tai tokios pasekmės (Rovena).

Kadangi savivaldybių tarybų narius renka visuomenė, o ir patys valdininkai yra visuomenės dalis, nagrinėjant diskursus reikia tirti ir socialinį kontekstą, tikslinga išanalizuoti, kokios įtakos lytis gali turėti ne tik regionų valdysenos, bet ir kitose srityse, kad būtų galima nustatyti, kokia yra reali situacija nagrinėjamu klausimu. Respondentai vėl atkreipė dėmesį į mūsų visuomenėje gajus stereotipus ir tradicijas. Roko nuomone, lytis tam tikrose situacijose gali turėti įtakos:

Na, tam tikruose segmentuose gali turėti įtakos, socialiniuose stereotipuose gali turėti įtakos tie dalykai, bet tai tik lokaliuose, na, tarkim, manoma, kad ikimokyklinėse įstaigose vyrams netinka dirbti – stereotipas, arba manoma, kad mokyklos direktoriumi geriau būtų vyras, ne moteris, tik tai tiek, kiek veikia socialiniai stereotipai (Rokas).

Stereotipai daro neigiamą įtaką tiek vyrams, tiek moterims. Mūsų visuomenėje vyrauja stereotipas, kad vyras turi daugiau uždirbti, o moteris turi daugiau laiko skirti šeimai. Netgi televizijos laidose, pavyzdžiui,

klausiami vyrų, kurių žmonos daug uždirba, ar jie nesijaučia menkaverčiais, nes neuždirba daugiau. Toks požiūris galbūt vyrams neleidžia rinktis mažiau apmokamo darbo, nors galbūt tam darbui, tarkim, pedagoginiam, būtų labai atsidavęs, puikus specialistas. Ramunės nuomone, nuo tradicijų priklauso ir tai, kad moterys turi mažiau laiko ugdyti savo kompetencijas:

Aš manau, kad taip, nes jeigu moteris tradiciškai pasirenka vaikų gimdymą ir jų priežiūrą, turi mažiau galimybių pasirengti nei vyras, ir tada lemia, kad aukščiausius postus dažniausiai užima vyrai, bet ne per moters ar vyro skirtumus, o per kompetencijų skirtumus (Ramunė).

Renatos nuomone, tiesiogiai lytis įtakos karjerai neturi, tačiau vėlgi, jeigu moteris augina vaikus, rūpinasi namais, ji turi mažiau galimybių:

Aktyvumo jau klausimas, kiek žmogus yra aktyvus visuomenėje, kiek sau gali leisti, tik klausimas yra, kiek ta moteris turi laiko, aišku, jeigu namuose tų pareigų daugiau, bet, kad būtų užkertamas kelias, tai tikrai nemanau (Renata).

Mindaugo nuomone,

...pirmiausia įtakos turi biologiniai moterų ir vyrų skirtumai bei išankstinės nuostatos apie moterų ir vyrų gebėjimus ir vaidmenis visuomenėje, todėl atsiranda lyčių diskriminacija, kuri apriboja pasitikėjimą savimi ir savo įgūdžiais (Mindaugas).

Rimvilė pastebi, kad netgi pasibaigus motinystės atostogoms, kol vaikas dar mažas, tai gali turėti įtakos moters karjerai, nes, jeigu vaikas dažnai serga, tai dažniausiai mama, o ne tėtis lieka namie prižiūrėti vaikus, o darbdaviai į tai žiūri neigiamai:

Kadangi darželio tema daug dabar svarstymų turiu ir ten su mamom iškyla tokia problema, kad ypač mamas priimant į darbus ir išlaikant darbą yra labai sudėtinga auginti vaikus moterims, tarkim, kas daugiausiai prižiūri vaikus namuose, kai jie suserga, dažniausiai juos prižiūri mamos, na, ir automatiškai kenčia jos darbinė karjera, nes darbdaviai labai į tai žiūri neigiamai (Rimvilė).

Atkreipiamas dėmesys ir į moterų įsidarbinimo problemas:

Ir priimant į darbus kaip yra sudėtinga, kai nueina mamos ir klausia darbdaviai: „Tai tu turi vaikų, neturi vaikų, vedusi, nevedusi, antrą pusę turi, neturi, aš, pavyzdžiui, pati pagalvoju, jeigu dabar reikėtų kažkur ieškotis darbo, man ko gero dėtų tą paukštelį, kur gal palaukim ir neskubėkim jos priimti, nes ji turi mažą vaiką, o gal dar ir antrą turės (Rimvilė).

Rimvydo nuomone, reikia kalbėti apie šią problemą:

Turi būti aiškinama, kalbama ir apie tą statistinę diskriminaciją, kai diskriminuojama moteris, nes gal ji pati nėščia, pagimdys vaiką, tai tuomet gal geriau aš imsiu vyrą darbuotoją, nes jis bus lankstesnis viršvalandžiams (Rimvydas).

Rimvydo požiūris sutampa su ES struktūrinių fondų investicijų veiksmų programa (2014–2020), kurioje pabrėžiama būtinybė skleisti informaciją, kuri padėtų užkirsti kelią moterų ir vyrų lygių teisių pažeidimams, ir ugdant gebėjimus spręsti moterų bei vyrų lygybės klausimus. Reikia integruoti moterų ir vyrų lygių galimybių užtikrinimo darbo rinkoje klausimus į socialinę partnerystę bei socialinį dialogą. Rimvydas pabrėžia, kad

...apie tai reikia šnekėt, reikia garsiai šnekėt. Lietuvos moterys iš esmės vėliausiai Europoje susilaukia vaikų, 28 metų, tai reiškia, kad jos beveik prilygsta vyrui našumui, tai neturėtų diskriminuoti, o akivaizdu, kad taip nėra (Rimvydas).

Esant tokiai situacijai moteriai tenka rinkis šeimą arba karjerą, galbūt susilaukti tik vieno vaiko, kad būtų galima daugiau laiko skirti darbui, arba visai jų neturėti, arba susilaukti jų vėliau. Kol moteris labai jauna, dažniausiai, kaip ir dauguma siekiančiųjų tobulėti, studijuoja. Vėliau įsidarbinus siekiama sukaupti patirties, galbūt siekiama paaukštino. Rimvydo ir Rimvilės nuomone, situacija turėtų gerėti, nes dabar ir vyrai gali išeiti vaiko priežiūros atostogų, todėl šeima gali spręsti, kurio perspektyvos darbe didesnės, arba kuris daugiau uždirba, nebūtinai moteris turi auginti vaikus.

Iki Vilijos Blinkevičiūtės socialinės garantijos Lietuvoje nebuvo tokios garantuotos, kai buvo praplėstos ir suvienodintos vyrų moterų galimybės, o moterys apsiimdavo nemokamu darbu namuose, buityje, kai iškildavo reikalas nemokamo darbo, tai iš karto moteris perimdavo jį (Rimvydas).

Bet iš kitos pusės ta situacija po truputėlį turėtų keistis vien dėl to, kad dabar ir vyrai lygiai taip pat sėkmingai naudojami tėvystės atostogom, ir tai, manau, keičiasi į gerą (Rimvilė).

Taigi teisiškai galimybės yra lygios, viena iš pagrindinių kliūčių jas užtikrinti – visuomenėje vyraujantis požiūris, kad moteris turi prižiūrėti vaikus, o vyrai siekti karjeros. Be to, remiantis Lietuvos statistika, vyrai uždirba daugiau ir jie dirba geriau apmokamose srityse, todėl šeimai finansiškai nuostolinga, kad tėvas imtų tėvystės atostogas, nes sumažės šeimos pajamos. Jeigu nebūtų sričių pasiskirstymo, galbūt ir vyrai dažniau liktų namie su vaikais, nes būtų daugiau šeimų, kuriose moteris uždirba daugiau už savo vyrą. Tačiau, Morderio požiūriu, teisinga, kad vienu atveju pirmenybę turi vyrai, kitu – moterys:

Lygios galimybės daugeliu atveju yra mitas, siekiamybė, kurios niekada nebus. Vienu atveju pirmenybę turės vyrai, kitu – moterys, ir tai yra natūralu ir teisinga.

Daugelis respondentų pastebėjo, kad dabar rašant darbo skelbimus nurodomos abi lytys, nors paprastai egzistuoja išankstinis nusistatymas, kas turėtų būti priimamas į pareigas.

Darbo skelbimuose yra parašyta, sakykim, ten ieškom tiek viršininko ar viršininkės, bet žinai, kad ten bus daugiau pageidaujamas vyras, ir kad ko gero ten įsitvirtins vyras į šią vietą, arba, jeigu dirbs moteris, tai tikrai moteris turės įdėti dvigubai daugiau darbo, kad jina galėtų parodyti, kad jina taip, kaip vyras, na, tikrai reikia daugiau pastangų moteriai (Raminta).

Dauguma valstybių mūsų dienomis kaip priemonę, į valstybės valdymo institucijas įtraukiančią daugiau moterų, naudoja kvotas (Taljūnaitė, 2005; Matonytė, Mejerė, 2011; Šidlauskienė, 2005). Respondentų klausta, ar formuojant regionų valdysenos institucijas būtų tikslinga ir pas mus taikyti kvotų sistemą. Respondentai minėjo, kad kai kuriose partijose kvotų sistema egzistuoja, tačiau tai nenulemia moterų skaičiaus tarybose. Šiuo klausimu visi respondentai buvo vieningi, jų nuomone, kvotos nėra tinkama priemonė, skatinanti moteris dalyvauti regioniniame valdyme.

Mano nuomone, tai griežtai ne (Rimvilė).

Aš asmeniškai nemanau, kad turėtų būti kvotavimas (Rimvydas).

Tai yra absoliuti nesąmonė, kaip čia sakyti, kad ir šachmatais susėda žaisti, moteris apžaidžia visus didmeistrius, na ir kas, neturi jokios reikšmės, šitie dalykai yra kvailystė. Protas, darbštumas reikšminga, bet ne lytis (Rokas).

Vis dėlto daugelyje pasaulio šalių kovotos yra efektyvi priemonė, kuri taikoma, siekiant mažinti diskriminaciją, užtikrinti aktyvesnę moterų dalyvavimą politikoje ir sumažinti istoriškai besitęsiantį atotrūkį tarp vyrų ir moterų lygių galimybių. Mokslininkai skiria trijų tipų viešosios veiklos kvotas: vidinės partijų kvotos, įstatymu moterims rezervuotos vietos ir politinio atstovavimo kvotos (Matonytė, Mejerė, 2011). I. Matonytė ir O. Mejerė (2011) rašo, kad XXI amžiuje įvairaus pobūdžio kvotos taikomos visose posovietinėse

valstybėse (išskyrus Bulgariją): 40-yje pasaulio šalių kvotos įteisintos konstituciškai, dar 50-yje šalių moterų kvotos pripažįstamos kaip teisėta partijų strateginė norma. Lietuvoje vidinę kvotų sistemą rinkimų sąrašuose taiko tik socialdemokratų partija (Ališauskienė, Purvaneckienė, 2009; Šidlauskienė, 2005).

Respondentų požiūriu, kvotos – dirbtinės priemonės, todėl joms Lietuvoje nepritariama.

Mano nuomone, tai turėtų būti natūraliai, jeigu žmogus yra aktyvus, nesvarbu, jis moteris ar vyras, tai jam turėtų būti suteiktos teisės dalyvauti visuomeniniame gyvenime, reikštis tam tikrose organizacijose, neuždėti kažkokių tai barjerų, arba kažkokių tai ten ignoravimų, kad tu negali pasisakyti, šita demokratija yra išsigimusi, nes mūsų atveju, kaip mes gyvenam, kokioje aplinkoje, kiekvienoje organizacijoje, ten, kur man tenka dalyvauti, tai yra tiesiog iš viršenybės nurodoma, ką tu gali daryti, ko tu negali daryti, ką tu gali kalbėti, ar nebegali kalbėti (Rovena).

Nereikia kvotų, reikia kitokių priemonių.

Bet kvotavimas turi savo kainą, aš manau, turi būti tokios iniciatyvos, pavyzdžiui, TEO daro projektą Vilniuje, moterų IT sektoriuje (Rimvydas).

Kita vertus, galima svarstyti dėl kvotų reikšmingumo.

Kaip čia pasakyti, na, aišku, tos kvotos kažką tai duotų, dėl tų sprendimų priėmimo, bet iš kitos pusės įvesti kvotas, tai ką tas reiškia? Tai, jeigu mes esam renkami rinkėjų, tai gal būtų ir nevisai tinkama sureglamentuoti, kiek tu turi išrinkti moterų, kiek turi išrinkti vyrų, tai, man atrodo, čia jau yra rinkėjų apsisprendimas, ir todėl galvoju, kad moterų balsuodamos ir rinkdamos turėtų pagalvoti, kad reikėtų ir moterų atstovių (Raminta).

Vis dėlto kvotos bus dirbtinės, nenatūralios, jos nutrauks natūralią gyvenimo eigą, jos gali supriešinti, nes iš vienos institucijos įvyks pokytis į kitą instituciją, arba bent jau kitokią instituciją, viena norma, kad vyrai dominuoja, bus pakeista į kitą normą, kad visi lygūs; pasikeis vertybės: nuvertintos moters vertingumas bus atstatytas, tačiau tai įžeis vyrų jausmus, nes nuvertinta moteris neįrodo, kad vyras yra pranašesnis. Reikia laukti, kol vyrai supras tai sąmoningai, antraip gali įvykti susipriešinimas. Šias mintis išsako ir vyrai, ir moterų.

Esu už tai, kad žmogus turi viską pasiekti neatsižvelgiant į lytį, jeigu tu esi gabus, tai tu ir pateksi į vieną, ar kitą sritį (Rimvilė).

Aš manyčiau, kad nereikėtų, aš manau, kad vis tik tai turėtų natūraliai susiklostyti tie procesai ir tas supratimas. Visa tai, kas yra dirbtinai bandoma užtikrinti, tokie sprendimai kaip tik gali kažkuria prasme įtakoti neigiamai, tai gali supriešinti, paskatinti priešintis tokiems dalykams, aš manau, kad geriau apeliuoti arba inicijuoti sprendimus, apsisprendimus, keičiančius požiūrį, sąmoningus nusiteikimus negu kad dirbtinai įvesti kvotas (Rimantas).

Taigi kvotos mūsų regione nebūtų tinkama priemonė, kadangi į tai būtų žiūrima skeptiškai, nes nei moterims, nei vyrams, tiesą pasakius, nesinori rimtų permainų. Permainos jau atsibodo. Reikia šiek tiek daugiau stabilumo.

Išanalizavus, kaip regioninio valdymo srityje dirbantys valdininkai supranta *lyčių lygybės* sąvoką, kokios įtakos siekiant politinės karjeros gali turėti lytis ir koks valdininkų požiūris į kvotas, kaip priemonę, galinčią paskatinti moterų dalyvavimą savivaldoje, toliau nagrinėjame, kokios priemonės taikomos regionų valdysenos institucijose, siekiant lyčių lygybės šioje srityje. Analizuojant savivaldybių ir regiono plėtros tarybos planavimo dokumentus pastebima, kad šiuo klausimu dirbama minimaliai, tai patvirtina ir respondentai.

Negaliu pasakyti, kad būtų kuom nors prisidedama prie lygybės gerinimo (Rovena).

Rimanto nuomone, kadangi nėra reglamentuota, kaip reikia užtikrinti lygias galimybes tiriamame kontekste, todėl tai sąmoningai ir nedaroma. Šią situaciją Rimantas aiškina taip:

Vėlgi, kadangi tai nėra formaliai reglamentuota, kaip turėtų būti užtikrintas lygių galimybių subalansavimas, tai nėra sąmoningai kažkaip įtakojama. Aš manau, kad visų pirma kompetencijos dalykai yra patys svarbiausi, o ne lyties ar lyčių subalansavimas (Rimantas).

Roko žodžiai leidžia įsitikinti Rimanto sakoma tiesa:

Dokumentais jokiais, ne, tikrai nereglamentuojame šitų dalykų, na, yra buvę tokių bandymų, pasiūlymų, kad gal reikėtų, bet labai retai, pasigirsta iš kairesnių pažiūrų politikų, bet labiau dėl to, kad jie žino teoriškai, kad taip būna Vakarų šalyse, tarkim, pasitaiko tokių atvejų, recidyvų, o šiaip nėra (Rokas).

Taigi Rokui šiame kalbiniame kontekste lyčių lygybę užtikrinančios racionalios viešojo administravimo priemonės yra paprasčiausias recidyvas ir niekuo daugiau. Raminta vis dėlto taip nemano. Ji prisimena, kad buvo pastangų spręsti viešojo administravimo problemą, susijusią su lygių galimybių darbo vietoje užtikrinimu ir su valdininkų iniciatyvomis formuoti lyčių lygybei palankias aplinkos sąlygas. Raminta dalijasi savo patirtimi:

Kada rengėm plėtros planą, rajono vystymosi 2014–2020 metų, iš tikrųjų inicijavau ir bandžiau žiūrėti, kad, na, sakykim, tos priemonės kažkur tai būtų, bent jau nepažeistų to lyčių lygybės principo, kad kiek įmanoma būtų atsižvelgta į tai, bet pačioj savivaldybėj, kad turėtumėm kažkokį tai ar specialistą atskirą, ar bent dalį specialistui priskirtą, tai to nėra (Raminta).

Raminta pabrėžia, kad jų savivaldybė taiko bendradarbiavimo priemonę. Kalbėdama apie savivaldybės ir NVO bendradarbiavimą, ji konstatuoja:

Mes turim moterų informavimo ir mokymo centrą, kuris tikrai vykdo labai nemažai projektų lyčių lygybės klausimais, ir mes bendradarbiaujam, ir iš savivaldybės biudžeto skiriam pinigų projektų vykdymui. Taip, yra bendradarbiavimas su nevyriausybinėm organizacijom, kurios va šita veikla užsiima (Raminta).

Modesto ir Mindaugo patirtis šioje srityje šiek tiek kitokia. Abu pabrėžia intuityviai institucijoje vykstančius lyčių lygybės užtikrinimo procesus. Jie informuoja, kad savivaldybės, kuriose jie dirba, pareigas skirsto netendencingai, taiko kitas viešojo administravimo priemones. Modestas šią situaciją apibūdina taip:

Mūsų organizacijoje sudaromos vienodos galimybės tiek vyrams, tiek moterims priimti sprendimus. Yra tiek vyrų, tiek moterų, užimančių atsakingas pareigas. Taip pat atliekami statistiniai tyrimai, kiek savivaldos teritorijoje ir pačioje organizacijoje dirba vyrų, ir kiek moterų (Mindaugas).

Modestas, nors anksčiau minėjo, kad lyčių lygybė yra mitas, vis dėlto pripažįsta, kad jo organizacijoje kolegos vieni kitus gerbia. Jis jaučia ir patiria lyčių lygybei skleisti palankią atmosferą:

Stengiamės gerbti vieni kitų nuomones, įsitikinimus, žvelgti vieni į kitus ne kaip patinai į pateles, ar kaip patelės į patinus, bet kaip kultūringi, savo vietą ir vertę žinantys žmonės (Modestas).

Vis dėlto, minėjome, kad kai kurios respondentės išsakė požiūrį, kad kartais vyrai ignoruoja jų siūlymus, net patys kartais to nepastebėdami.

Kitas klausimas, ar teko išgyventi ar kitaip patirti diskriminaciją, galbūt ne asmeniškai, vis dėlto patirti, kai asmuo yra diskriminuojamas dėl lyties. Keletą pavyzdžių jau minėjome, analizuodamos ankstesnius klausimus. Daugiau diskriminacinio pobūdžio apraiškų respondentai nepaminėjo. Lietuviams neįprasta dalytis neigiama patirtimi? Vis dėlto respondentai pastebėjo, kad diskriminacija kyla natūraliai dėl mūsų visuomenėje esančių tradicijų, stereotipų ir niekas to nelaiko diskriminacija, nes mūsų visuomenėje visi įpratę, kad vienos sritys, kurios yra mažiau apmokamos, yra moterų sritys, kitos, įvertintos brangiau, yra vyrų sritys. Visi esame prie to įpratę ir įpratę plėtoti tokius lyčių vaidmenis. Kodėl?

Rimvydas taikliai užčiuopė reikšmingą giluminių priešasčių dalį. Jo įsitikinimu, kai kurioms moterims trūksta ambicingumo, nors pokalbio metu jis minėjo, kad mūsų šalies moterys yra labai išsilavinusios ir kompetentingos. Moterys – išsilavinusios ir kompetentingos, bet mažai ambicingos. Nors vienos moterys yra vienokios, o kitos – kitokios, bet išimtyms nepaneigia dėsningumo. Moterys Lietuvoje nėra solidarios.

Pažiūrėkim į tradicinę mūsų Lietuvos mokyklą, visos mokytojos – moterys, mokyklos direktorius yra vyras. Ar čia atsitiktinai? Ne, čia yra kultūrinis dalykas. Manau, pačios moterys atsiliepia, kad vyrai yra geresni vadovai, tai, kol pačios moterys taip atsiliepinės, nerodydamos ambicijų, tol nevyks tie pokyčiai (Rimvydas).

Rimantas pabrėžia esamos situacijos natūralumą, kuriame matomas dichotomiškas požiūris į vyrų ir moterų vaidmenis: moteris vs. vyras. Jis mano taip:

Natūralu, yra profesijų, kuriose moterys dominuoja, tarkim, vaikų darželiai, mokytojos (Rimantas).

Ši situacija Renatai iš tiesų visai neatrodo natūrali arba bent jau ji kvestionuoja šį socialiai konstruojamos normalios normos natūralumą:

Tokių tylių pageidavimų, kad geriau į tas pareigybes tiktų vyras, pamąstymų yra, kokios nors pareigybė labiau ūkiška, su technika susijusi, gali toje srity dalyvauti visi, bet, na, kažkaip jau visi natūraliai nusprendžia, kad turėtų būti vyras toje pareigybėje, bet tiesiog renkamas yra iš pretendentų ir sumuojasi daug visokių dalykų, nebent kažkas slapta gali nusverti, bet akivaizdžiai nedemonstruoja, nebūna, kad akivaizdžiai į akis ignoruotų (Renata).

Rokui yra natūrali trečioji tikrovė, akivaizdu, skirtinga nuo Rimanto ir Renatos, kuri kvestionuoja rimantiškąją. Rokas tarsi sako, kad gyvenimas susitvarko pats kasdienėse praktikoje bendraujant ir kalbant:

Tikrai ne. Aš, aišku, matau visuomenėje esančius labiau paprotinius santykius susiklosčiusius: „ai, tai čia, žinai, moterys“, „ai, tai čia, žinai, vyrai“, bet jie labiau yra plepėjimo lygmenyje, negu realybėje (Rokas).

Ne vienas neretai jaučiame šią savaimę betekančią tikrovę. Siekdamas nustatyti, kaip respondentai vertina nagrinėjamą problemą, ar jiems ji atrodo svarbi, klausta, kokios būtų pasekmės, jeigu vyrai ir moterys nedisponuotų lygiomis teisėmis ir valdžioje nebūtų lygių galimybių, nors, kaip įsitikinome, realioje praktikoje jų iš tiesų tebestokojame. Respondentų požiūriu, lygios vyrų ir moterų galimybės yra svarbus demokratijos elementas. Jei jų nepaisytume,

...aš manau, kad tai išbalansuotų demokratiją elementariai, visų piliečių dalyvavimą valstybės ar kurios nors struktūros valdyme (Rimantas).

Rokas pritaria Rimui, kad

...be jokios abejonės, žala demokratijai, žmogaus teisėms, laisvėms ir net pareigoms įtaka, tai, be abejo, žala būtų (Rokas).

Be to, respondentai, įžvelgdami vyrų ir moterų asmeninių savybių skirtumus, mano, kad geriausi sprendimai priimami tada, kai juos priima abiejų lyčių atstovai. Kai kada sutariama, kad

...moters pasaulėžiūra yra kitokia, kaip ir įvairių kitų žmonių, tai jeigu mes sudarom, kaip, pavyzdžiui, įmonių valdybą, tai įmonių valdybose turi būti pakankamai skirtingos kvalifikacijos darbuotojų. Bet kai pasižiūri, kas tai yra, tai dažniausiai būna vyriškiai, to paties amžiaus, tais pačiais pomėgiais. Jeigu mes įtrauktume į valdymą ir moteris, jos atspindėtų kitą suvokimą, kitą darbo kultūrą, atsirastų žymiai platesnis, įvairesnis požiūris. Pasaulis yra įvairus, o jeigu jį valdo vien tik vyrai... (Rimvydas).

Rimvydas ne tik palaiko moteris, bet pasisako ir už socialinės įvairovės principą: vyrai, moterys, įvairių kvalifikacijų, amžiaus, tautybės, sveikatos. Štai koks, respondento teigimu, yra darnus požiūris į lygumą.

Ir Renatai nesvetimas socialinės įvairovės principas. Nors ji šiek tiek abejoja dėl realių galimybių, bet pabrėžia bendradarbiavimą, sakydama, kad

...būtų, aišku, vienpusiškas požiūris – vyrai ar moterys; abu vis tiek sudaro tą tokią požiūrio pilnatvę, moterys emocijom gal daugiau pasivadovauja, vyrai gal logika, ir bendrai susėdus spręsti kažkokius tai klausimus randamas tas viduriukas ir aš manau, kad būtina visur abiem lytim aktyviai dalyvauti, matau tik plusus, kad dalyvauja abi lytys (Renata).

Bendradarbiauti ir siekti lyčių lygybės padeda įstatymai, priešingu atveju moterų padėtis būtų daug prasčiau nei dabar.

Įstatymai. Jie daug sureguliuoja ir moterys dėka įstatymų gali daugiau ko pasiekti, nes tikrai moterys būtų pastumtos daugiau į šoną, jei ne įstatymai (Raminta).

Įstatymo raidė ir dvasia, respondenčių įsitikinimu, teigiamai veikia lyčių lygybę. Jei ne įstatymai ir lyčių lygybės tarptautinis siekis

...iš principo... na, ką... turėtumėm labai elementariai, ko gero grįžtumėm į savo ankstesnį epizodą, kai moterys būdavo su vaikais, o vyrai dirbdavo, uždirbdavo (Rimvilė).

Rimvilės požiūriu, lyčių lygybės problemos sprendimo regresijai įtakos turėjo sovietinis laikotarpis. Rimvilei svarbu pabrėžti, kad

...pas mus dar sovietinis laikotarpis šiek tiek atitolino nuo normalaus dalyvavimo visuomenės gyvenime (Rimvilė).

Todėl, nekalbant apie patirtis, šiandien turime vien jau statistikai liūdnokas lyčių lygybės sąlygas. Mindaugas jas taip detalizuoja:

Galimos pasekmės, tokios kaip užimtumo galimybių nebuvimas, pajamų dydis, įgūdžių nerealizavimas ir net psichikos pažeidimai. Manau, kad kiekviena savivaldos organizacija turi skatinti lygias ne tik skirtingų lyčių bet ir skirtingo amžiaus bei skirtingas socialinės padėties užimančių asmenų galimybes ir integraciją į savivaldos bendruomenės veiklą (Mindaugas).

Taip respondentas palaiko socialinės įvairovės principą, reikšmingai papildo ir išplečia tradicinę dichotomiškąją vyro ir moters sampratą, kuri buvo populiari Vakarų pasaulyje XX amžiaus pradžioje ir viduryje. Bent jau šio RV diskurso kontekste respondantai Mindaugas, Rimvydas ir Rimvilė sutaria, kad gyvenime yra daug gerų dalykų ir turiningų momentų, kur lyčių lygybė yra ne mažiau svarbi nei įvairūs kiti jos socialiniai atspalviai, kurie formuoja skirtingą žmonių identitetą, taigi ir poreikius, supratimą, patirtis. Socialiai daugialypės lyties samprata, apimanti amžiaus, tautybės, sveikatos, rasės, įsitikinimų, religijos ir kitus žmogui reikšmingus identiteto parametrus, visada yra svarbu. Į tai būtina atkreipti dėmesį svarstant lyčių lygybės klausimą. Protingi tie mūsų Klaipėdos regiono valdysenos valdininkai ir valdininkės. Ačiū jiems už turiningas diskusijas. Iš jų mes daug išmokome.

Išvados

Apibendrinami interviu duomenis, galime teigti, kad tyrime dalyvavę valdininkai šiek tiek skirtingai sureikšmina lyčių lygybės kategoriją, skirtingai nei valdininkės plėtoja lyčių lygybės diskursą. Skirtingų požiūrių visumą sudaro kolektyvinis supratimas, kad lyčių lygybė = 1) lygios galimybės, nors iš kalbinio konteksto matyti, kad operuojama formalios lygybės samprata, kuri, be viso kito, susijusi ir su rinkimų teise; 2) natūralios konkurencinės sąlygos tarp vyrų ir moterų + šiek tiek kultūros ir civilizacijos, parodytos kaip abipusė pagarba; 3) galimybė dėl kompetencijos ir nuomonių įvairovės; 4) pagarba; 5) ekonominės ir soci-

alinės gerovės varomoji jėga; 6) natūrali visuomenės gyvenimo pasekmė. Socialinis teisingumas sąnaudų ir naudos pavidalu nesureikšminamas.

Moterų galimybes patekti į regiono valdysenos institucijas respondentai traktuoja nuo optimistinių – objektyvių sąlygų, nes didžioji dalis rinkėjų yra moterys, iki abejotinių galimybių, kurios labai priklauso nuo visuomenės, kuri vadovaujasi stereotipais ir išankstinėmis nuostatomis; jos priklauso ir nuo natūralių moters nėštumo sąlygų, kurios riboja jos galimybes, iki akivaizdžiai priešišku moterims vaizdinių, esą jos yra emocingesnės, tuo tarpu vyrai – racionalesni; galiausiai galimybės sugražinama darba, nes emocijos ir racionalumas lemia pusiausvyrą, kadangi moterys yra kvalifikuotos, papildo požiūrio pilnatvę.

Saviraiškos lygias galimybes regionų valdysenos institucijose valdininkai ir valdininkės konstruoja vartodami pasirinkimo laisvės kategoriją, kuri, atsižvelgiant į instituciją, moterims gali būti gana plati ir nediskutuotina, bet kai kur ir stereotipiškai moteriška, t. y. vyrų iš anksto apibrėžta arba net perteklinė, kuri moterį paverčia nematoma; čia kalbama apie situacijas, kai moterys RV institucijoje jaučiasi nereikšmingos, negirdimos, ypač „susireikšminusių“ vyrų grupėje. Pabrėžiama ir stereotipų įtaka moters pasirinkimo laisvei, natūraliai ribotos moters galimybės tobulinti profesinę kompetenciją, jei ji jas tokias ribotas pasirenka (pvz., gimdyti) arba, jei net ir nesirenka (pvz., susirgus vaikui), arba, jei moterį kas nors kitas pasirenka (pvz., darbdavys). Moteris renkasi mažai. Tai tikrai akivaizdus faktas.

Klaipėdos RV valdininkai, dalyvavę tyrime, tai supranta, jaučia ir išsako. Dalis respondentų atkreipia dėmesį, kad vis dėlto lyčių lygybės šiame kontekste nėra, o jos privalu siekti, siekiant efektyvesnių sprendimų, kadangi moterys yra kvalifikuotos ir papildo požiūrio pilnatvę. Priežastys, lemiančios tai, kad moterų regionų valdysenoje trūksta, respondentų teigimu, yra stereotipai ir pačių moterų pasyvumas. Spręsti šią problemą respondentai siūlo skatinant visuomenės sąmoningumą, moterų aktyvumą, socialinį dialogą. Vis dėlto, siekiant racionaliau spręsti problemas, bent jau kvotoms nepritariama, nes norima natūralumo, kad viskas klostytųsi savaime.

Suprantama, kad patiems valdininkams yra daug rimtesnių darbų, nei lygių galimybių principo realizavimas. Todėl diskurse taikliai pabrėžta kompetencija ir įsitikinimas, kad esamos diskriminacijos niekas nebelaiko diskriminacija, iš tiesų kelia nemažai klausimų. Vienas jų: ar tik nesame patekę į savo pačių suvokiamus natūralios būsenos socialiai konstruojamus spąstus, iš kurių kai kam ir nesinori išsivaduoti, kurie kai kam teikia privilegijų? Šis klausimas gali būti tinkamas tolesniems tyrimams ir diskusijoms.

Šis diskursyvusis lokalitetas atskleidė, kad lyčių lygybės problema Klaipėdos regiono valdysenos srityje yra aktuali. Ją būtina spręsti, nes lyčių lygybė prisideda ne tik prie žmogaus teisių įtvirtinimo, bet ir prie regiono ekonominio augimo, tvarios plėtros, sanglaudos, efektyvumo didinimo ir demokratijos.

Literatūra

- Ališauskienė, R., Purvaneckienė, G. (2009). Moterys politikoje: Ar sulauksime padaugėjimo? *Lyčių studijos ir tyrimai*, Nr. 7, p. 6–16.
- Alasuutari, P., Bickman, L., Brannen, J. (eds.). (2008). *The Sage Handbook of Social Research Methods*. Sage Publications.
- Borins, S. F. (2011). Making Narrative Count: A Narratological Approach to Public Management Innovation. *Journal of Public Administration Research and Theory*, No. 22 (1), p. 165–189. Oxford University Press.
- Butkuvienė, E. (2010). Moterų politinis atstovavimas Lietuvoje: parlamentarių patirtis. *Lyčių studijos ir tyrimai*, Nr. 8, p. 20–30.
- Lietuvos statistikos departamentas. (2015). *Moterys ir vyrai Lietuvoje 2014*. Vilnius.
- Česonis, G. (2012). *Lietuvos regioninės politikos tobulinimo kryptys*. Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, vadyba ir administravimas (03 S). Vilnius: MRU.
- Čiegis, R., Zeleniūtė, R. (2008). Ekonomikos plėtra darnaus vystymosi aspektu. *Taikomoji ekonomika: sisteminiai tyrimai*, Nr. 2 (1), p. 37–54.
- EIGE. (2015). *Gender Equality Index 2015 Measuring gender equality in the European Union 2005–2012*. Prieiga internete: <http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/mh0215616enn.pdf>.
- Enderlein, H., Wälti, S., Zürn, M. (eds.). (2011). *Handbook On Multi-Level Governance*. Edward Elgar Publishers.
- Gruževskis, B., Blažienė, I. (2012). Ekonominė ir socialinė padėtis Baltijos šalyse: Lietuva. Prieiga internete: http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/lithuania_etude_fin_lt.pdf.

- Guy, M. E., Schumacher, K. L. (2009). *Gender and Diversity*. ASPA. Prieiga internete: <http://www.aspanet.org/public/ASPADocs/PAR/FPA/FPA-DIV-Article.pdf>.
- Guogis, A. 2009. [Straipsnių ciklas: Kodėl būtina siekti naujojo viešojo valdymo]. Bernardinai.lt.
- Hyvärinen M. (2008). Analyzing Narratives and Story telling. In: P. Alasuutari, L. Bickman, J. Brannen (eds.). *The Sage Handbook of Social Research Methods*. Sage Publications.
- Jankauskaitė, M. (2004). Moterų (ne)reprezentacija masinės kultūros vaizdiniuose. *Sociologija. Mintis ir veiksmai*, Nr. 3, p. 52–64.
- Janks, H. (1997). Critical Discourse Analysis as a Research Tool. *Discourse Studies in the Cultural Politics of Education*, No. 18 (3), p. 329–342.
- Jäger, J., Köhler, B. (2008). Theoretical Approaches to Regional Governance. Theory of Governance. Working Paper Series by the University of Applied Sciences BFI Vienna, p. 1-16.
- Kiaušienė, I. (2013). Lyčių lygybė ir jos svarba darniam vystymuisi. *Darnus Lietuvos vystymasis*, p. 47–52.
- Matonytė, I., Mejerė, O. (2011). Politinio atstovavimo galimybių plėtra? Lietuvos parlamentarių požiūrio į moterų kvotas analizė. *Parlamento Studijos*, Nr. 10. Prieiga internete: http://www.parlamentostudijos.lt/Nr10/10_politika_1.htm.
- Mažeikienė, N., Dorelaitienė, A. (2012). Darbo rinkos segregacija pagal lytį ar lyčių vaidmenų detradicionalizacija? *Acta Pedagogica Vilnensia*, Nr. 29, p. 144–159.
- Lazutka, R., Navickė, J. (2010). Studijos ir socialinis teisingumas. *Filosofija. Sociologija*, Nr. 21(4), p. 277–284.
- Liukinevičienė, L. (2005). Visavertė lyčių partnerystė Lietuvoje: pozityvūs pokyčiai ir problemos. *Lyčių studijos ir tyrimai*, Nr. 1. p. 23–29.
- Okunevičiūtė-Neveauskienė, L. (2011). Diskriminacijos apraiškos: aktuali būklė bei tendencijos antidiskriminacijos srityje Lietuvoje. *Filosofija. Sociologija*, T. 22, Nr. 2, p. 115–128.
- Pavilionienė, M. A. (2010). Lygios galimybės, kurios pakeitė pasaulį. *Socialinių mokslų studijos*, Nr. 1 (5), p. 365–370.
- Rakauskienė, O. G., Chlivickas E., Bikas, E., Lisauskaitė, V. (2007). *Moterų verslo konkurencingumo didinimas Lietuvoje*. Vilnius: LGSEI, MRU, FMC.
- Reingardė, J. (2014). Užprogramuota problema: Lietuvos moterų ekonominė jėga nenaudojama. Kn.: R. Audenienė. *Alfa.Lt*, p. 1–3.
- Rupšienė, L. (2007). *Kokybinio tyrimo duomenų rinkimo metodologija*. Klaipėda: KU leidykla.
- Stein, M., Turkewitsch, L. (2010). Multilevel Governance and Federalism: Closely Linked or Incompatible Concepts? *Participation*, Vol. 34, No. 2, p. 1–28.
- Šidlauskienė, V. (2009). Moterų politinės socializacijos projekcijos savivaldos tarybų rinkimuose. *Lyčių studijos ir tyrimai*, Nr. 7, p. 17–33.
- Šidlauskienė, V. (2005). Stiklo lubų fenomenas moterų profesinės karjeros raidoje. *Lyčių studijos ir tyrimai*, Nr. 1, p. 17–22.
- Taljūnaitė, M. (2005). Atstovavimo principas kaip lyčių lygybės aspekto integravimo priemonė. *Lyčių studijos ir tyrimai*, Nr. 1, p. 5–8.
- Tamošiūnė, V. (2011). *Socialinis teisingumas švietime: Teorinė samprata ir praktinis vertinimas*. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
- Telešienė, A. (2005). Kritisksios diskurso analizės metodologinių principų taikymas sociologiniuose tyrimuose. *Filosofija. Sociologija*, Nr. 5, p. 1–6.
- Tereškinas, A., Dryžaitė, I. (2009). Darbininkai vyrai ir socialinis kentėjimas Lietuvoje. *Sociologija. Mintis ir veiksmai*, Nr. 2(25), p. 62–82.
- Thiel, S. (2014). *Research Methods in Public Administration and Public Management*. Introduction. Routledge.
- Van Dijk, T. (1981). Discourse studies and education. *Applied Linguistics*, Nr. 2(1), p. 1–26.
- Vidrinskaitė, S. (2004). Asmenų lygybės principas: lygiateisiškumas ir lygios galimybės. *Jurisprudencija*, T. 56(48), p. 106–117.
- Zubilina, O. (2009). Lyčių diskurso taikymo ypatumai antrojo pasaulinio karo vizualinėje propagandoje. *Inter studia humanitatis*, Nr. 9, p. 139–155.
- Žalimienė, L., Lazutka, R., Skučienė, D., Aidukaitė, J., Kazakevičiūtė, J., Navickė, J., Ivaškaitė-Tamošiūnė, V. (2011). *Socialinis teisingumas švietime: teorinė samprata ir praktinis vertinimas*. Vilnius: ŠAC.
- Žukauskaitė, A. (2010). Tapsmas moterimi ir postfeministinės strategijos. *Athena*, Nr. 6, p. 101–118.
- Žvinklienė, A. (2013). Žmogaus teisės Lietuvoje: Lietuvos gyventojų lygybės ir diskriminacijos suvokimas Europos kontekste. *Sociologija. Mintis ir veiksmai*, Nr. 1, p. 176–192.
- Žvinklienė, A. (2009). Lyčių atotrūkis ir patriarchyto raiška Baltijos valstybėse. Lietuvos ypatumai. *Sociologija. Mintis ir veiksmai*, Nr. 1(24), p. 99–117.

REGIONAL GOVERNANCE: INSTITUTIONAL DISCOURSE ON GENDER EQUALITY

LINUTĖ KRAUJUTAITYTĖ, TOMA JURKEVIČIŪTĖ
Klaipėda University (Lithuania)

Summary

Discourse on the debate for gender equality focuses on the denied opportunities, discrimination and women oppression in Lithuania lately. Why is it so? Firstly, the Ombudsman of Equal Opportunities of the Republic of Lithuania has been receiving more and more complaints, the biggest part of which is information on gender inequality. Secondly, discrimination has been detected by statistics as well. Finally, rich stories of people, who experienced discrimination, revealed by social research and mass media, show the seriousness of the problem. This article aims at developing local knowledge about discursive gender equality conditions seen through the lenses of public officers working in the national institutions of Klaipėda regional governance. What are their ideas on gender equality and situation that they understand they have been working for the last few years? How they describe gender equality conditions that they experience? The ideas in the article are based on the recently obtained data from survey as well as interview research. Both regional governance and gender equality needs to be understood better for the sake of anticipated change in social norms, values and actors ar regards institution of regional governance. Gender equality is a topic that has been lately the concern of scientists as well as of the governments. The article consists of five chapters. The first chapter is on the postmodern discursive research methodology. The second chapter explicates the discussion related to gender equality in social sciences, including public administration. The third chapter is devoted to the short review of the national regional governance institutions in Lithuania in order to explore further the context of Klaipėda case study in which the survey and the interview data was obtained. The research procedures are described in the forth chapter. The last chapter is presented with the thick narratives derived from the survey and interview research. This way the article is meant to contribute to the general pool of data of the national research of social sciences in general and local knowledge of regional governance and public administration in particular.

KEY WORDS: *regional governance, discourse methodology, gender equality, human rights, region of Klaipėda.*

JEL CODES: D02; D63; D78; Q01; R59.